

**D. Marcvs Evangelista. Rodolphi Gwaltheri Tigurini in
Euangelium Iesu Christi secundum Marcum Homiliæ
CXXXIX.**

Gwalther, Rudolf

[S.l.], 1570

VD16 W 1048

Homilia CXXXVIII. Et dixit eis: Profecti in mundu[m] uniuersum, prædicate
Euangelium omni creaturæ: Qui crediderunt, & baptizatus fuerit,
seruabitur: qui uerò non crediderit, condemnabitur. Signa ...

[urn:nbn:de:hbz:466:1-71833](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-71833)

sim occurrunt, & alibi de illis agendi occasio sese offeret, in presenti cum Marco nostro breuitati sue debimus. Obseruabimus tamen, quod a morte resuscitatus Dei filius, non noua & inaudita haecenus docet, sed scripturas subinde allegat, & ex illis sui regni et nostrae salutis mysteria exponit. Quin scripturae veteris libros in suas quasi classes aut titulos distinguit, in Moysen nimirum, prophetas & Psalmos: ut nobis cerè constaret, qui nam libri pro authenticis haberi debeant. Sub prophetis uero historici quoque libri continentur, quos à prophetis conscriptos esse, non obscuris argumentis colligi potest. Admonemur autem Christi exemplo, nobis quoque salutis doctrinam ex scripturis petendam esse, & non modo turpiter, sed perniciosè etiam errare eos, qui uel ex alio mundo sibi doctores dari possulant, uel inania hominū placita sectantur. Confutantur item, qui veteris testamenti libros hodie reijciunt, cum ex illis Christus simul & Apostoli suarum concionum argumenta desumpserint. Nostrum fuerit, in his omnibus Christi fidem & bonitatem agnoscere, qui ut nostrae salutis consuleret, resurrectionem suam non modo scripturae & sensuum nostrorum testimonijs affirmare uoluit, uerum etiam rebus sibi non amplius necessarijs, ut modo diximus. Unde patet, detestabilem esse illorum impudentiam, qui uel corporis Christi ueritatē, uel quae ex hac dependet, mortuorum resurctionem ad huc negare audent, quales fore olim Petrus praedixit, & ipsi hodie nō paucos audimus. Quid enim isti aliud faciunt, quam quod Dei filium mendacij arguunt? quod cum uero bono intolerabile uideatur, ille cerè inultum nunquā sinet. Postis ergo caecis affectibus & procul expolis omnibus quae caro dicitur, salutis spem omnem in uero Christo repositam habeamus, qui pro peccatis nostris mortuus, & propter iustificationem nostri resuscitatus, in se credentibus locum in caelis parauit, ubi olim cum ipso aeterna felicitate fruuntur. Ipsi debetur benedictio, honor, gloria & potestas in aeternum. Amen.

Et dixit eis: Profecti in mundū uniuersum, praedicate Euangelium omni creaturae: Qui crediderit, & baptizatus fuerit, seruabitur: qui uero non crediderit, condemnabitur. Signa autē eos, qui crediderint haec subsequentur: Per nomen meum daemonia eijcient, linguis loquentur nouis, serpentes tollent, & si quid lethale biberint, nequaquam nocēbit eis: super infirmos manus imponent, & benè habebunt.

EXposuit hucusque Euangelista, quaecumque Dei filius in terris agens propter nos fecit & passus est. Argumentū & Praecipua in his sunt, Doctrina, quam miraculis confirmauit: Mors, qua peccata nostra expiatus presens loci. & Resurrectio, qua mortem deuicit, & effraclis portis inferorum, nos in libertatem filiorū Dei asseruit. Continetur his tota nostra redemptionis ratio, nobis autem non profunde, nisi illa & intelligamus recte, & fide uera amplexemur. Ideo Christus, ne qua in parte nobis desset, iam è terris discessurus discipulis ista per totum orbem praedicandi munus commisit: & hunc illius actum, qui ipsi in terris postremus fuit, in praesenti Marcus describit: & primò quidem narrat, quid in mandatis accepissent discipuli: deinde ut eisdem miraculis instruxerit Dominus, quae doctrina ipsorum fidem facerent. Etsi uero haec ad discipulos potissimum pertinuerint, docent tamen, salutem per Euangelij praedicationem nobis offerri, simulque ostendunt, quam rationem & modum in illo praedicando ministri omnes tenere debeant, & quanta illius esse debeat auctoritas apud eos, qui salutis suae studio aliquo tenentur.

Mandatum Iesu Christi tale est: Profecti in mundum uniuersum, praedicate Euangelium omni creaturae. Conuenit hoc cum eo, quod olim futurum prophetae praedixerant: ut nimirum Lex è Zion egressa totum orbem illustraret, quae prius in sola Iudaea audiebatur. Et ita sui regni fines constituit extremos orbis habitati cardines, iuxta illud prophetae: Imperium eius à mari ad mare, & à flumine usque ad fines terra. Vbi nobis immensa Christi potentia & regni ipsius amplitudo consideranda uent. Fuit quidem magna & formidabilis ualde Assyriorum & Babyloniorum potentia, quae Asiam propè omnem & maiorem Africae partem obtinuit. Persas uero uera Babylonicae monarchiae fines in Europam quoque imperium suum extendisse legimus. Super aui ueroque Alexander Macedo, cum

Postremū Christi mandatum. Iste 2. Mich. 4. Psal. 72. Zach. 9.

ius ambitiosam potentiam vix totus orbis capere posse videbatur, cum iam nouos orbis seminare inciperet, vt non inscite poeta de illo dixerit: Vnus Pelleo iuueni non sufficit orbis. Post hunc mundi victricibus armis orbem ferè totum peruaserunt. At tamen nullis istorum tanta fuit Imperii maiestas & auctoritas, vt hominum mentes mutare, religionem nouam inuere, adeoq; vniuersi mundi huius faciem mutare potuerint. Illud verò Christum fecisse scimus, non quidem armata manu, sed verbi sui predicatione, quam discipulis commendauit, qui vt numero pauci, ita non adeo huius seculi auctoritate siue potentia instructi fuerunt. Quia verò ipse illos exire, & Euangelium passim predicare iussit, nihil fuit tam excellens et formidabile, quod huius predicationis cursum impedire & sistere potuerit. Est hoc ingens diuinae potentiae Christi argumentum, quae non minus hoc se se exerit, quando Euangelij doctrina passim predicatur, neque quam reluctantis omnibus illis, qui quæstus sui ergò illam oppressam & extinctam vellens. At quia istud mandatum Christum e mundo hoc abituri postremum fuit, non inuile fuerit, singula illius verba paulò diligentius considerauisse.

Primò munus illorum definit, quando illos predicare iubet. Græcè est, κηρύττειν quod propriè de præconibus dicitur, qui ex suorum principum mandato aliquid publica auctoritate promouent. Ergo salutis quam ipse suæ mortis & resurrectionis merito acquisiuit, præcones fecit discipulos suos, non auctores, nec etiam rerum dominos, qui sibi in gentes & vrbes, in istar huius seculi principum aliquid iuris & potestatis vendicent, sed qui salutis doctrinam miseris hominibus proponant. Ex hoc de semetipso & reliquis Apostolis Paulus, quando dicit: Ministri sumus, per quos credidistis, & vt cuiq; Dominus dedit. Et Petrus Apostolus grauius monet ecclesiarum antistites, vt ita præsent, quasi dominium exercere cupiant in clerum, id est, in sortem vel hereditatē Domini, quam Ecclesiam esse scimus. Confutantur igitur hoc loco, primùm, quicunq; Apostolos & horum successores salutis auctores faciunt, illos inuocant, & in illos transferunt gloriam, quam sibi vni debent Christum non vno loco testatur. Deinde Romani Pontifices, qui cum Apostolorum successores dici & haberi velint, regna inuadunt, summum rerum imperium ad se pertinere clamant, & patrimonium quoddam Petri sibi conserunt, quod non paruam nec contemnendam Italie partem continet. Nam vt successores Apostolica titulum illis concedamus, illo certè non aliud euincere poterunt, quam quòd Euangelium predicare, & auditores suos Christo adducere debeant. Vnde ergo regnum huius seculi vnde corona triplex? vnde opulentia illud Petri patrimonium, qui vt Euangelium longe lateq; propagaret, piscatoriâ quoq; nauiculam, retia & quicquid præterea habuit, volens reliquit? Si inquit Apostolorum successores sunt, cur non audiunt Christum Apostolos dicentem: Principes gentium dominantur illis, & qui magni sunt, potestate exercent in eas: nõ ita erit inter vos, &c. At Constitutio liberalitate ecclesiam ditatam, & Romam cum terris adiacentibus Pontificibus donatam fuisse dicunt. At si quis donationē illam ab ipsis confictam esse respondeat, quibus argumentis illam probare poterunt? quando historici illius nupiam meminere, & ex historijs constat, Græcos Imperatores post Constantinum Magnum, annis circiter trecentis & octuaginta nouem in Italia per Exarches, regnauisse, vsq; ad Leonē III, qui propter imagines è templis ecclesiarum à Gregorio III, excommunicatus, & eiusdem Gregorij auspicijs Italie regno exutus est, occiso Paulo Exarcho, qui Rauenam cum imperio fuerat. Ad Pipinū ergo & Carolū Magnum, eiusq; filium Ludouicū confugiant oportet, qui Romanam sedem opibus & terris donarunt. At quo iure hoc illis licuerit, adhibet sub iudicis est: eodem fors asis, quo Pipinus Chilperichū regem ex Papæ Zachariae consensu regno exutum in monasterium detruxit, vt ipse florentissimū Francia regnum posset occupare. Sed quid quærit ista multis agere, quando satis constat, Pontificum potentiam cum Christi institutione pugnantem, & malis artibus eò vsq; ascendisse, vt regibus & Imperatoribus formidabilis postea fuerit?

Apostolorū munus est predicare.

1. Corinth. 3. 1. Pet. 5.

Isaie 42. Ios. 14. &c.

Matth. 20.

Euāgelij predicent Apostoli.

Euāgelij historia & usus.

filij Dei incarnati, deinde illius usum comprehendit. Historia partes sunt precipuae, Passio & Resurrectio. Passio enim nomine totum vitae ipsius in terris curriculum continetur, quam afflictionem & dolorum continuam palestram fuisse constat. Ad historiam hanc, ceu ad scopum certum referuntur promissiones, & prophetae, & historiae sacrae, quibus exempla credentium & non credentium describuntur. Vnus vero omnium hic est, ve in Christo habeamus penitentiam & remissionem peccatorum. Docet hoc ex ipsius ore Petrus Apostolus, quando Senatui Hierosolymitano dicit: Quia patrum nostrorum excitauit Iesum, quem vos interemistis, suspendentes in ligno. Hunc principem & seruatores Deum exaltauit dextra sua ad dandam penitentiam Israel, & remissionem peccatorum, &c.

Nos autem in praesenti admonemur, quae vera sit Euangelij praedicandi ratio: a nimirum, ve non modo rerum à Christo gestarum narratio exatur, sed ve ad penitentiam excitentur homines, & in Christo per fidem suorum peccatorum remissionem inueniant. Penitentia (ve alibi diximus) conuersio est ad Deum, & totius vitae emendationem continet: quando fieri non potest, ve ad Deum redeamus, nisi relinquamus peccata & errores, quos secuti à Deo discessimus. Ab ea vero praedicandi initium fieri oportet, quia cum natura à Deo alieni sumus, salutis in Christo exhibitae non erimus capaces, nisi preparatio quadam precedat, quam in penitentia potissimum consistere in Ioannis Baptistae historia vidimus, qui cum Christi praecursor esset, penitentiae doctrina hominum mentes ad illum excipiendum preparauit. At penitentiam peccatorum nunquam agent, nisi qui peccata sua & illorum atrocitatem vere agnouerint: eo quod caro ex illis voluptatem summam capiat, et in ipsidem sibi mirifice placet. Vt ergo illa redarguantur opus est, in quem finem à Deo legem nobis datam esse constat, iuxta illud Pauli: Per legem agnitio peccati. Item: Peccatum non cognoui nisi per legem. Nimirum ergo ab Euangelij praedicatione legis doctrina separari debet, quod prophetae & Apostolos diligenter obseruauisse constat omnibus qui illorum sermones & scripta non oscitanter inspexerunt. Et Christus ipse inter spiritus sancti (quem Apostolus promittit) officia hoc primum numerat, quando ait: Ipse arguet mundum de peccato. Errant igitur toto caelo, qui hanc doctrinam partem omittunt vel non audita penitentia mentione, aliquid nostris operibus aut meritis tribui putemus. Est enim illa omnino opus sit, ex nobis tamen non oritur nisi Christi spiritu attracti, in illo peccatis moriamur, & in eodem ad vitam nouitatem resurgamus, sicuti Paulus ad Rom. admonet. Penitentem quidem impios scelerum suorum, quando Dei iudicium illis ob oculos versatur: at quia Christo carent, & in suis modis viribus sine operibus satisfactionem quaerunt, penitentia illorum ferè in desperationem definit, quae illis exitij & interitus aeterni causa est: cuius exempla in Caino, Iuda & horum similibus habentur. Facit hoc illud Pauli: Qui secundum Deum est dolor, & penitentiam ad salutem parit, cuius nunquam peniteat: contra mundi dolor mortem affert. Dolorem secundum Deum vocat (ve Chrysostomus et Theodoretus annotarunt) qui propter peccata commissa potius, quam illorum poenas suscipitur. Huius finis est, ut cum Deo in gratia redeat, qui ab ipso discessit: quod cum absque Christo fieri nequeat, sine illo etiam nunquam vere & salutariter penitebimus. Vehementer ergo ineptiunt, imò profus delirant, qui ex penitentia doctrina nostrorum operum meritum stabiliire conantur, cum illa in nobis nulla vnquam futura sit, nisi in Christo nobis diuinitus doneatur.

At penitentia remissionem peccatorum coniungit Christus, cuius nisi spes nobis certa fiat, peccatorum agnitio terribis quidem, sed ad salutem nihil conferet. Remissionis vox illam ex gratia contingere docet, ve cum debita illi remittuntur, qui soluendo non est: quae parabola Christus in Euangelio dicitur. Ex gratia autem peccata remitti docet scriptura, vnde quod nulla omnino satisfactio intercedat, sed quoad nos, qui cum ex nobis ipsis ne ad cogitandum quidem idonei sumus, diuina iustitia satisfacere minime possumus. Ne tamen illi aliquid decederet, Christus datus est, qui cum peccata nostra in sese recepisset, pro ipsis in ara crucis satisfecit, ve in se credentibus impusari non possint. Vt ergo à penitentiae articulo ministri exordiantur, & illam in Christo monstrare debent, ita peccatorum cognitione terrens conscientijs satisfactionem & remissionem gratuitam praedicare debent, cuius aedem Christus nobis author est. Seruatur ordinem hunc prophetae veteres, ipse etiam Christus, & ab eodem

Act. 5.

Ratio praedicationis Euangelij, Penitentia.

Rom. 3. & 7.

Ioan. 16.

Rom. 6.

1. Cor. 7.

2. Remissio peccatorum.

Matth. 18.

1. Cor. 1.

Apostoli nunquam discesserunt. Eundem ergo teneant quicumque Christi ministri conferri volunt, neque sibi permillum putent, ut pro suo arbitrio doctrinae genus novum constringant, aut aliquid eorum mutent, quae Christus docere iussit. Arguitur enim hoc loco graviter admodum illorum audacia, qui vel suas vel aliorum hominum traditiones in ecclesiam iniecerunt, & eas sub plausible ecclesiae ratione quibusvis servandas obrudunt. Cum enim Apostolos certo mandato Christi astrinxerit, & iam prophetas verbum ex suo ore iusserit petere, nam posteris temporibus aliquibus mortalium hoc verum datum esse putabimus in Ecclesia Dei, ut ex semetipsis doctrinam fingant novam, aut à Christo datum aliquam ex parte immutent? Quin potius perpetuo ratam fore credamus Dei sententiam, quam olim per os Isaiae prolatae Christi sui testimonij auctoritate confirmavit. Frustra me colunt decem res doctrinas hominum, &c.

Jerem. 1.
Ezech. 3. 33.

Doctrinae baptismi coniungitur.

Ceterum doctrinae baptismum coniungit Christus, ut ex Matthaei verbis supra citatis patet. Omisit eam partem Marcus, quia eius mentionem postea facit, ubi salutis in Christo percipiendae ratio traditur. Ut enim ab ipso mundi exordio Deus verbo suo ritus externos & symbola sacra coniunxit, quae hodie Sacramenta vocantur: Ita sub Christi adventum fieri debuit, quando veteres ritus, qui & operosiores & cruenti erant, aboliti sunt, instituti vero alij, quorum simplicitas cum gratia in Christo iam exhibitae melius convenit. Sunt hi baptismus & Cena mystica, de quibus postea alibi diximus. In praesenti solius baptismi mentionem facit Christus, quia ut ecclesiam primi colligi debeat, docet: nec interim Cenam excludit, aut supernacaneam ducit, cuius observatione postea Apostoli ecclesijs diligenter tradiderunt, ut ex Actorum libro & priori ad Corinthios patet. Baptismum vero statim conferri voluit credentibus, primo quidem, quia iustitia fidei sigillum est (quod de Circumcisione dixit Apostolus, in cuius locum ille successit) deinde vero, quod ad fidei professionem facit, quae nos à reliquis populis sive sectis Christi separatos esse vult. Quod Petrus expressisse videtur, quando salutis consilium petentibus Iudaeis dicit: Delictorum poenitentiam egite, & baptizetur unusquisque vestrum in nomine Iesu Christi, & servemini à generatione ista prava. At hic simul observabimus Christum non alios baptismi ministros constituisse, quam quibus Evangelij praedicandi munus commisit. Convincitur enim hic illorum error, qui baptismum per mulieres administrari posse sentiunt, si quando infans à partu statim moriturus videatur. Cum enim mulier verbum Dei praedicare non liceat, et eandem in ecclesia loqui vetet Apostolus, certe nec baptizare debet, quando baptismus absque Dei verbo administrari non potest, & ad ecclesiae ministerium competens pertinet. Quid vero de illis dicemus, qui annis superioribus peregrina ecclesia ministro, quem sacramentarii erroris suspectum habebant, permisissent, ut in baptismi administratione ipse quidem verba Evangelij recitaret, aquam vero per diaconum illius loci aspergi voluerunt? Rationabili homines quasi aqua baptismi verbo praestet, cum potius constet, omnem baptismi auctoritatem ex Dei verbo pendere, iuxta illud Augustini: Accedit verbum ad elementum, & fit sacramentum. Sed ita se videndos propinant, qui pro supersticiosi hominum commentis pertinaciter contendunt, & omnem institutionem improbe rejiciunt.

Rom. 4.

Act. 2.

1. Cor. 14.
2. Tim. 2.

Quibus praedicari debeat.

Tertio, quibus praedicari debeat Evangelium, videamus. Praedicate (inquit) omni creaturae. Per excellentiam ita de homine loquitur, quem omnium rerum creaturarum Deus principem constituit. Non aliud ergo vult, quam ut omnibus gentibus, imò omnibus hominibus, salutem praedicent, quam ipse nobis acquisiuit. Non est enim personarum respectus apud Deum, sed in quavis gente (ut Petrus ait) acceptus est illi, qui ipsum timeret, & iustitiam operatur. Et in Christo Iesus non est Graecus aut Iudaeus, nec barbarus aut Scytha, servus aut liber, &c. Nec hoc modo in mandatis dicit Christus, verum etiam admirabili sua virtute fecit, ut discipulis ubiq; locorum ostium praedicandi aperiretur, adeo ut viventibus adhuc plerisque Apostolorum Evangelium in toto orbe divulgatum fuerit, sicuti Paulus testatur. Venite hic nobis observanda singulari bonitas Dei, qui salutem gentibus communicavit, quas à reprobis, Israelis alienissimas, & tenebrarum potestate omnino subiectas fuisse scimus. Quod vero posteris temporibus cursus ille Evangelij cessavit, & partim Mahumeticis furoribus, partim Papistis superstitionibus doctrinae salutis obscurata, & multis in locis extincta fuit, hominum vicio factum est, qui (ut Paulus inquit) dilectionem veritatis non receperunt, imò tenebris lucem postposuerunt, ne illorum opera mala arguerentur. Instauratur tamen hodie cur

Colos. 1.
Rom. 10. 15.
Ephes. 2.

2. Thess. 2.
1oan. 3.

sus ille, & singulari Dei beneficio in Germania veritatis lux denuo accensa est, que non modò Europam totam illustravit, sed in Africam & Asiam usq; radios suos iam incipit diffundere. Oportet enim impleri, quod supra dixit Christus, fore ut ante ultimum suum adventum Evangelium in toto orbe predicetur. Current modò quibus illa felix affulget, ne vel ingratitude, vel peccandi licentia eam abs se repellant. Admonet præterea locus hic salutis rationem, que in Christo habetur, omnibus gentibus communem esse, & vehementer eos salvi, qui plures & diuersas salutis vias statuunt, et vnumquemq; in patrum suorum religione saluari posse docent, modo animi intentione bona & sancta ducatur. Quid enim vel Christum incarnari, & mori, & resurgere, vel Evangelium tanto cum labore Apostolorum & manifesto vitæ discrimine per totum orbem predicari opus erat, si absque Christi cognitione & fide gentes seruari poterant? Diximus de hac re copiosius nuper in Michæ Cap. secundo, quare hæc modo sufficiant.

Cæterum mandato suo Christus promissionem simul & comminationem subiicit, qua mentes hominum excitare vult, ne salutis nuntium contemnant. Sequitur enim: Qui crediderit & baptizatus fuerit, seruabitur. Qui verò non crediderit, condemnabitur. Sunt hæc disertè & grauius pronuntiatæ ab eo, qui ipsa est Veritas; quare de illorù fide nemo dubitare debet. Continetur autem his verbis vera salutis in Christo predicatæ apprehendendæ ratio, quam in sola fide consistere, Christus docet. Nec enim dicit: Qui hoc vel illud fecerit, seruabitur. Sed, Qui crediderit, & baptizatus fuerit. Baptizatum verò propter fidei professionem coniungi supra diximus, non quòd illi salus necessariò conueniat. Ideo in sequenti membro, ubi non credentibus condemnationem minatur, nullam illius mentionem facit. Et constat inter dum necessitate excludi pios, ut baptismo vri non possint: quibus illud non magis fraudi est, quam Israelitarum infantibus fuit, si quando ante octauum diem, priusquam circumciderentur, decedebant. Firmum ergo ratumq; nobis sit, salutem non alia ratione quam fide apprehendi posse. Quia enim illa in vno Christo habetur, hunc apprehendant oportet, quicquid volunt salui fieri. Apprehenditur autem is sola fide, & proinde hæc etiam sola seruantur homines. Hinc illa in Evangelio: Abi in pace, fiat tibi secundum fidem tuam: Fides tua seruauit te: Qui credit in me, habet vitam æternam. Imò hinc illud suum axioma deriuant Apostoli, quo sola fide homines iustificari & seruari, passim docent. Porro fidei nomine non inanis quadam opinio sive persuasio intelligi debet, sed certus firmusq; animi assensus, quo talem agnoscimus Christum, qualem scripturæ proponunt. Nimirum Dei filium, patri coæternum & consubstantiali, qui præ finito tempore ex Maria virgine homo factus, peccata nostra in se transfudit, eadem mortis sue merito expiauit, mortem verò resurrectione sua deuicit, & proinde vnicus humani generis redemptor, & noster apud patrem mediator, imò Rex & sacerdos sue ecclesie supremus illam conseruat, & nouissimo die ad iudicium venturus est, ut suis quidem promissa vitæ æternæ præmia, impijs verò penas sempiternas retribuatur. Videtur ista nudam Christi historiam continere, at qui ea in illo verè & ex animo agnoscunt, in eodem omnem suæ salutis spem & fiduciam collocatam habent, & idcirco nulla alia querunt pro peccatis suis sacrificia, nullis alijs mediatoribus nituntur, ab hoc item vno rege & sacerdote suo dependent, illum vnum audiunt, illius verbo non modò carnis affectus, verum etiam rationem et intellectum suum per fidei obedientiam subijciunt, & quæ ille vel præcipit vel promittit, nequaquam ad suæ rationis calculum reuocant, sed illis firmiter nituntur, licet ipsi non rationem modo & communem sensum, verum etiam naturæ aduersari videant. Deniq; per fidem hanc Christo ita inserviunt, ut in illo viuant, illius spiritu ducantur, illum dictis & factis referant, dum in secundis innocentia & charitati student, in aduersis verò inuicta fidei constantia & patientia constanti omnes huius mundi conatus vincunt. Hi (inquam) fidei effectus sunt, quorum exempla in Abrahamo, Mose, Dauide, Apostolis & alijs infinitis sacra litera proponunt. At si ista diligenter examines, illa vires nostras & humana rationis captiù longe superare videbis. Quis enim si carnis ratione audiat, hominem miserum, qui post omnium generis contumelias in medio latronum expiauit, mortis victorem esse credit? Quis salutis autorem putabit eum, qui ipse in hostium manus deuenit? Quis dilectum illum Dei filium dicit, quem in cruce clamantem audit: Deus meus, Deus meus, cur me dereliquisti? Aut num humanarum virium esse dicemus, abnegatis & mortificatis carnis affectibus omnia relinquere, pro terrenis celestia, & pro presentibus futura sectari, et inter perpetuas afflictio-

Mar. 13.

Euangelio additur promissio et comminatio.

Salus fide sola apprehenditur

Fides quid.

Fidei effectus.

nes felicitatem aeternam sperare? Hæc certè tam sunt graua, vt ea nunquam præsticuri simus, nisi Deus efficaci spiritus operatione animos nostros non illuminet modò, verumetiam trahat, vt eam nem relucantem superemus. Ideo fidem Dei donum esse Apostolus dicit, & Christus clamat, Nemo venit ad me, nisi pater meus traxerit eum. Non ergo leuicula est salutis ratio, qua fide in Christum nititur, quin Christo verè credere plus quiddam & magis arduum opus est, quam si omnium quor vnuquam fuerunt & futuri sunt, monachorum & hypocritarum opera in vnum cumulum congeras, quibus illi se cælum mereri posse somniant. Possunt enim illa à prophanis quoque hominibus præstari: & illis gentium philosophos olim excelluisse constat, quales fuerunt Diogenes, Crates & infiniti alij, quorum mores & studia ab omni auaritia & ambitione alienissima commendantur. Atq; des diuinum quiddam est, & proinde rei omnium præstantissime præmium quoq; maximum, Vna nimirum salus, æterna, promittitur.

Damnantur qui non credunt Euangelio.

1. Ioan. 5.

1. Ioan. 1. Apoc. 1. 7. & 6.

Matth. 3. 17.

Anabaptistæ consulantur.

Genes. 17. 1. Cor. 7. Marc. 10. Matth. 18.

Porro cum sola fides salutis in Christo exhibitæ confortes reddat, sequitur ex eo, damnationi obnoxios manere eos, qui fide illa destituuntur. Vbi obseruabis, per incredulitatē illam (vt ita loquamur) non modò priuationem boni notari, sed sub illa scelus contineri, quo vix vllum gratius & atrocius in ipsum Deum committi potest. Admonet de hoc Ioannes Apostolus, quando ait, Qui non credit Deo, mendacem fecit eum, quia non credidit in testimonium, quod Deus testatus est de filio suo. Deum mendacem facere dixit, pro mendacem putare, aut mendacij insimulare. Id vèd faceret, quicumq; non credunt Euangelio, per illud probat, quod Dei patris testimonium de filio suo Iesu Christo rejiciant. Nam vt alibi Euangelium testimonium Iesu Christi dicitur, ita constat hoc non aliud contineri, quam quod Deus iam inde ab origine mundi de humani generis redemptione testatus est, Christus enim hic ipse est, quem patribus olim redemptorem Deus promisit, quem rpi legales etiam umbrarunt, de quo propheta ex Dei spiritu raticinati sunt, & cui post hæc omnia Deus pater testimonium cælitus tulit, dicens: Hic est filius meus dilectus, in quo placata est animamæ. Si quem ergo ista omnia non mouent, vt Euangelio fidem habeat, quis negauerit, illum mendacij insimulare Deum, & proinde læsa maiestatis diuinæ crimine teneri? Est hoc scelus longè grauius, quam si nihil aliud accedat, damnationem aeternam mereatur. At sicuti fides secundissima virtutum omnium mater est, eò quod non possunt non obsequi Dei præceptis & promissionibus quicumq; illi verè credunt; ita fieri non potest, quin in omne scelus præcipites ruant, quot quot Deo credere volunt. Idem enim carnis sensu omnia metientes, præcepta eius rident, promissiones contemnunt, minus improba securitate exhibent, & proinde rebus secundis ad peccandi licentiam abutuntur, aduersus verò sperati impatientia peccant, & plerumq; horribiles blasphemias in Deum & verbum eius enuntiant. Sunt hæc omnium seculorum exemplis confirmata, & multa sunt quoridie, que illis possunt fieri facere. Non temere ergo aeterna damnationis supplicium ijs decernitur, qui Euangelio prædicato credere detrectant.

Priusquam hinc discedamus, Anabaptistis quoq; respondendum erit, qui huius loci auctoritas abutuntur, dum infantes baptizandos esse negant. Christi (inquunt) mandatum est, vt qui credunt baptizentur: Infantes verò credere non possunt. Ergo nec baptizari debent. Errant autem primum in eo, quod mandatum faciunt ex promissione. Nec enim isto loco Christus mandare voluit, quoniam baptizari, aut à baptismo reijci vel excludi debeant: sed potius ostendere, saltem ad eos pertinere, qui Euangelio credunt, & fidem suam publicè professentur. Deinde quia de gentibus in fidei & salutis consortium vocandis agit, rectè à doctrina initium fieri iussit, verumetiam à consortio ecclesie alienum? At alia est infantum ratio, qui ex parentibus pijs & fide donatis nascuntur. Hos enim federe Dei contineri, & sanctos imò pro credentibus censeri, & ad ecclesiam regniq; cælorum consortium pertinere, ex scripturis liquido constat. Baptismus ergo illis negari non potest, nisi prius probeatur, eos pro alienis ab ecclesia & prophanis à Deo iudicari. Quod cum illi nunquam facere possint, & Christus infantes sibi adduci velit, nostrum fuerit veterem ecclesie consuetudinem retinere, nec audire fanaticos illos, quorū omne studium in hoc incumbit, vt ecclesias bene constitutas euerant, & damnatis omnibus alijs, ipsi soli cælos conscendant, quod olim Aceso Nonatiandrum episcopo Constantinus minus verè quam argutè respondit.

Part

ve ea nunquam presertim
 modo, verumtamen et ab
 doliis dicit, & Christus dicitur
 esse salutaris ratio, que fidei in
 dum opus est, quam si contem
 riturum opera in vnum cum
 illa a prophetis quae hodie
 uales fuerunt Diogenes, Crates
 one alienissima commendantur,
 ime premium quoq; maximam
 reddat, sequitur ex eo, demeriti
 per incredulitate illam (vri ualio
 contineri, quo vix illam gerat
 loannes Apostolus, quando ait, qu
 nim, quod Deus testatus est, de
 endacij insinulare. la vri facer
 atris testimonium de filio suo
 bristi dicitur, ita constat hoc nam
 mani generis redemptionem testat
 Deus promisit, quem vri legat
 & cui post hac omnia Deus pater
 in quo placata est anima mea. Qu
 negauerit, illum mendacij p
 hoc scelus longe grauius, quam
 i fidei facinorosa virtutum
 & promissionibus quicquam illi
 t, quoque Deo credere videtur
 missiones contemnit, minus imp
 dicentiam abutitur, aduersus
 in Deum & verbum eius contem
 si sunt quoridie, que illis post
 decernitur, qui Euangelio p
 dendum erit, qui huius loci am
 equiunt mandatum est, vri qu
 vri ari debent. Errant autem
 loco Christus mandare vobis, qu
 us ostendere, salutem ad eos p
 Deinde quia de gentibus in fide
 sit. Quid enim de primis prop
 rmetiam a consorcio ecclesie
 natis nascuntur. Etsi enim fact
 siam regniq; eorum consuetud
 i non potest, nisi prius p
 li nunquam facere possint, & C
 insuetudinem retinere, nec ande
 ene constitutas ement, & am
 uariatorum episcopo Constanti

Porro vt legatis litera dantur, quas hodie Credentias vocant, ita Christus Apostolos testimonio publico commendare voluit, vt quis eos priuato consilio functionem istam suscepisse putaret. At literarum loco miraculorum donum concessit, quorum eo maior fuit autoritas, quod no Apostoli modum hac edendi facultatem habuerunt, sed eadem illi quoq; ornati sunt, qui ipsorum doctrina credebant. Sic enim: Signa eos, qui crediderint, hac subsequantur. Per nomen meum demonia eijcient, linguis loquentur nouis, &c. Consentiant his, que apud Ioannem dicitur Amen amen dico vobis, Qui credit in me, opera que ego facio, & ipse faciet, & maiora his faciet, &c. Et vere hac impleta fuisse, Acto- rum liber testatur, vbi Petri & Pauli cinctoria multis salutem contulisse legimus, ita ni- mirum Christo occulta sua virtute testimonium ferente de illorum doctrina. Sed & illos linguis no- uis locutos legimus, qui Apostolorum doctrine crediderunt. Obseruabimus autem, promissionem hanc temporalem esse, & ad primordia ecclesie nascentis restringi debere, quando doctrinam, que gentibus inaudita fuerat hactenus, & que a sensu communi aliena videri poterat, signis confirmari oportuit. Quod ipsum Hieronymus testatur, qui in suis super Dan. comment. scribit: Signa sunt per seruos Dei apud Barbaras rationes, vt vnus Dei cultus & religio predicetur. Barbaras enim vocat eas, que scripturarum cognitione omni destituta sunt, & prouide alijs argumentis opus ha- bent, quibus doctrina scripturae ipsis approbetur. Quod cum abunde olim factum sit per Apostolos & horum successores, miracula cessarunt, vt qui iam Christo nomen dederant, non a signis & exter- nis operibus, sed ab vno Dei verbo pendere discerent. Quam causam Augustinus quoq; obseruauit, qui in libro De vera religione sic scribit: Accepimus maiores nostros eo gradu, quo a temporalibus ad eterna confederatur, visibilia miracula (non enim aliter poterant) secutos esse: per quos id actum est, vt necessaria non essent posteris. Cum enim ecclesia catholica per totum orbem diffusa atq; fundata sit, nec miracula ista in nostra tempora durare permisa sunt, ne animus semper visibilia quereret, & eorum consuetudine frigeret genus humanum, quorum nouitate flagrauit, &c. Quibus etiam illud adijci potest, quod idem pater in libro De veritate credendi ad Honoratum scribit: Cur ista modo non sunt? Quia non mouerent, nisi mira essent. At si solita essent, mira non essent, &c. Neq; ta- men ista sic accipi debent, quasi hodie doctrina Euangelij miraculis omnino careat. Nam & vetera illa nobis etiam inserviunt, vt illorum scriptis credamus, qui olim miraculis sibi fidem apud homines rudes & barbaros conciliarunt; & si ita exigat necessitas, non exhausta est Dei virtus, quin verbo suo per signa aliqua testimonium ferre possit. Quod suo tempore Augustinus factum fuisse, Mediolani cacum quendam miraculose illuminatum vidisse scribit. Et: possent nonnulla huius ge- neris recenseri, que nostro seculo facta sunt, sed illa consulo omittimus, ne quid in alicuius gratiam dicere videamur. Miraculis tamen non immerito adnumerari possunt stupenda Dei iudicia, quibus ille tyrannorum conatus prater omnem expectationem dissipat, vt ecclesia inter medios hostes, per- inde vt ouium grex inter lupos, incolumis seruetur.

Miracula Etan- gelio fidem fa- ciunt.
 loan. 14.
 Act. 10. 19. etc.
 Cap. 25.
 Cap. 16.
 1. Retract. 13.
 signis adu- m- brantur fidei effectus.

R.